

ฐานข้อมูลเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี
และภูมิปัญญาท้องถิ่น
ตำบลปะลูกาสาเมาะ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม

องค์การบริหารส่วนตำบลปะลูกาสาเมาะ อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส

คำนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 57 รัฐต้อง (1) อนุรักษ์ฟื้นฟูและ ส่งเสริมภูมิปัญญาท้องถิ่น ศิลปะ วัฒนธรรม ขนบธรรมเนียม จารีตประเพณีอันดีงามของท้องถิ่น ของชาติและจัดให้มีพื้นที่สาธารณะสำหรับกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนให้ประชาชน ชุมชน และองค์กร ปกครองส่วนท้องถิ่น ได้ใช้สิทธิและมีส่วนร่วมในการดำเนินการด้วยภูมิปัญญาไทยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ช่วย สร้างชาติให้เป็นปึกแผ่นมั่นคงสร้างความภาคภูมิใจ และศักดิ์ศรีเกียรติภูมิแก่คนไทยสามารถปรับประยุกต์ หลักธรรมคำสอนทางศาสนาใช้กับชีวิตได้อย่างเหมาะสมสร้างความสมดุลระหว่างคนกับสังคม และธรรมชาติได้ อย่างยั่งยืน ช่วยเปลี่ยนแปลงปรับปรุงวิถีชีวิตของคนไทยให้เหมาะสมได้ตามยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นสิ่งสะท้อนถึงความสามารถของตนเองที่ได้รับการสืบทอดจากบรรพบุรุษ เพื่อดำรงไว้ซึ่งความสามารถสร้างสรรค์สิ่งที่ดีให้แก่ตนเองและสังคมต่อไป ศิลปะ หัตถกรรม และภูมิปัญญา ท้องถิ่นที่มีอยู่ในท้องถิ่น แต่ละแห่งแตกต่างกันตามความเชื่อ ลักษณะที่ตั้งภูมิประเทศและวิถีการดำรงชีวิต เชื้อ ชาติ ภาษา แต่สิ่งสำคัญของการสร้างสรรค์ศิลปวัฒนธรรมนั้นเป็นไปเพื่อการยกระดับความเป็นอยู่ของคนเราทั้งสิ้น

กองการศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม องค์การบริหารส่วนตำบลปะลุกาสาเมาะ ได้เล็งเห็น จึงได้จัดทำ ฐานข้อมูลเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน และหวังเป็นอย่างยิ่งว่าฐานข้อมูลฯ เล่มนี้จะเป็นประโยชน์ต่อสาธารณชนในการศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น ต่อไป

กองการศึกษา ศาสนา และวัฒนธรรม

สารบัญ

รายการ	หน้า
คำนำ	A
สารบัญ	B
แนวคิด ความหมาย ลักษณะ ภูมิปัญญาท้องถิ่น	1-3
ฐานข้อมูลเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี และภูมิปัญญาท้องถิ่น	4-10

ความสำคัญของภูมิปัญญาไทย

✧ ภูมิปัญญาท้องถิ่น ✧

วัตถุประสงค์

1. เพื่อสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นที่สำคัญและมีประโยชน์ไว้ไม่ให้สูญหายไปจากชุมชน
2. เพื่อให้ผู้รับการถ่ายทอดตระหนักถึงความสำคัญของภูมิปัญญาในท้องถิ่นของตนเอง อันจะนำไปสู่การอนุรักษ์ และพัฒนาภูมิปัญญานั้นๆ ต่อไป

ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่น เป็นคำที่มีความหมายเช่นเดียวกับคำว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นและภูมิปัญญาไทย เป็นองค์ความรู้ที่มีอยู่ในท้องถิ่นซึ่งได้รับการถ่ายทอดจากผู้รู้หรือผู้มีประสบการณ์ ซึ่งเรียกว่าปราชญ์ชาวบ้าน หรือปราชญ์ท้องถิ่น ซึ่งมีผู้ให้คำจำกัดความของภูมิปัญญาท้องถิ่นในลักษณะต่าง ๆ กันดังนี้

สามารถ จันทรสุรีย์(2536) กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นหมายถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดได้เองที่นำมาใช้ในการแก้ปัญหา เป็นสติปัญญา เป็นองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้านทั้งกว้าง ทั้งลึก ที่ชาวบ้านสามารถคิดเอง ทำเองโดยอาศัยศักยภาพที่มีอยู่แก้ปัญหาการดำเนินวิถีชีวิตในท้องถิ่นอย่างสมสมัย

กรมวิชาการ (2538) ให้ความหมายของภูมิปัญญาท้องถิ่นว่า คือความรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ในชีวิตของ คนเราผ่านกระบวนการศึกษา สังเกต วิเคราะห์จนเกิดปัญญาและตกผลึกมาเป็นองค์ความรู้ที่ประกอบกันขึ้นมาจากความรู้ เฉพาะหลายเรื่อง ความรู้ดังกล่าวไม่ได้แยกย่อยออกมาให้เห็นเป็นศาสตร์เฉพาะสาขาวิชาต่างๆ อาจกล่าวว่า ภูมิปัญญา ท้องถิ่นจัดเป็นพื้นฐานขององค์ความรู้สมัยใหม่ที่จะช่วยในการเรียนรู้ การแก้ปัญหา การจัดการและการปรับตัวในการดำเนิน ชีวิตของคนเรา

รัตนะ บัวสนธ์ (2535) กล่าวว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึง กระบวนการทัศน์ของบุคคลที่มีต่อตนเอง ต่อโลก และ สิ่งแวดล้อม ซึ่งกระบวนการดังกล่าวจะมีรากฐานจากค าสอนทางศาสนา คติจารีต ประเพณี ที่ได้รับการถ่ายทอด สืบสอน และปฏิบัติสืบเนื่องกันมาปรับปรุงเข้ากับบริบททางสังคมที่เปลี่ยนแปลงแต่ละสมัย ทั้งนี้โดยมีเป้าหมายเพื่อความสุขของ ในส่วนที่เป็นชุมชน และปัจเจกบุคคล

ฉลาดชาย สมิตานนท์(อ้างอิงถึงในพิสิฐ นาคราไพ (2537) ให้ความหมายว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่น คือ สติปัญญา อันเกิดจากการเรียนรู้สะสมถ่ายทอดประสบการณ์ที่ยาวนานของผู้คนในท้องถิ่นซึ่งได้ทำหน้าที่ชี้แนะว่าการจะใช้ชีวิตอย่างไร ยั่งยืนและถาวรกับธรรมชาติรอบตัวนั้นทำอย่างไรซึ่งในที่สุด ภูมิปัญญาท้องถิ่นอาจถูกยกระดับให้หมายถึงอุดมการณ์ของการใช้ชีวิตที่เรียบง่าย บนพื้นฐานของการไม่เบียดเบียนสรรพสิ่งทั้งหลายทั้งปวงที่มีชีวิต สัตว์ พืช และมนุษย์ด้วยตัวเอง ตลอดจนสิ่งไม่มีชีวิตรอบข้าง

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ(ม.ป.ป.) กล่าวถึงภูมิปัญญาท้องถิ่นไทยว่า เป็นองค์ความรู้ ความสามารถ และทักษะของคนไทยที่เกิดจากสิ่งสมประสบการณ์ที่ผ่านกระบวนการเลือกสรร เรียนรู้ ปรับแต่ง และ ถ่ายทอดสืบทอดกันมา เพื่อใช้แก้ปัญหาและพัฒนาวิถีชีวิตของคนไทยให้สมดุลกับสภาพแวดล้อม และเหมาะสมกับยุคสมัย

ประเวศ วะสี(2536) กล่าวว่า ภูมิปัญญาท้องถิ่นสะสมขึ้นมาจากประสบการณ์หรือความชัดเจนจากชีวิตและ สังคมในท้องถิ่นหนึ่งๆ เพราะฉะนั้นจึงมีความสอดคล้องกับเรื่องของท้องถิ่นมากกว่าภูมิปัญญาท้องถิ่นที่มา

จากข้างนอก ลักษณะสำคัญของภูมิปัญญาท้องถิ่นคือ มีวัฒนธรรมเป็นพื้นฐาน มีความเป็นบูรณาการสูง ทั้งในเรื่องของกาย ใจ สังคม และสิ่งแวดล้อมและเชื่อมโยงไปสู่นามธรรมที่ลึกซึ้งสูงส่ง อีกทั้งยังเน้นความสำคัญของจริยธรรมมากกว่าว่าวัตถุธรรม เพราะภูมิปัญญาท้องถิ่นให้ความสำคัญแก่ประสบการณ์ จึงมีความเคารพผู้อาวุโส ซึ่งเป็นผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า

จากความหมายดังกล่าว อาจสรุปว่าภูมิปัญญาท้องถิ่น หมายถึงองค์ความรู้ หรือสิ่งที่สั่งสมกันมาตั้งแต่อดีต ซึ่งเป็นประสบการณ์ในการดำเนินชีวิตของคนในท้องถิ่น ซึ่งได้ผ่านการคิดค้นและปรับปรุง เปลี่ยนแปลงจนได้แนวทางที่เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพสังคม เป็นที่ยอมรับนับถือจากบุคคลทั่วไป ถือเป็นแบบอย่างในการดำรงชีวิตที่ถ่ายทอดสืบต่อกันมา

ประเภทของภูมิปัญญาท้องถิ่น

ภูมิปัญญาท้องถิ่นหมายถึงรวมถึงทุกสิ่งทุกอย่างที่ชาวบ้านคิดค้นขึ้น แล้วนำมาปรับปรุงแก้ไขพัฒนาแก้ปัญหา เป็นทั้งสติปัญญาและองค์ความรู้ทั้งหมดของชาวบ้าน ดังนั้น จึงมีความครอบคลุมเนื้อหาสาระและแนวทางดำเนินชีวิตในวงกว้าง ภูมิปัญญาท้องถิ่นประกอบไปด้วยองค์ความรู้ในหลายวิชา ดังที่ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2541) ได้จำแนกไว้รวม 10 สาขา คือ

1. สาขาเกษตรกรรม หมายถึง ความสามารถในการผสมผสานองค์ความรู้ทักษะ และเทคนิคด้านการเกษตรกับ เทคโนโลยี โดยการพัฒนาบนพื้นฐานคุณค่าดั้งเดิม ซึ่งคนสามารถพึ่งพาตนเองในสภาวะการณ์ต่างๆ ได้ เช่น การทำการเกษตรแบบผสมผสาน การแก้ปัญหา การเกษตรเป็นต้น
2. สาขาอุตสาหกรรมและหัตถกรรม (ด้านการผลิตและการบริโภค) หมายถึง การรู้จักประยุกต์ใช้เทคโนโลยี สมัยใหม่ในการแปรรูปผลผลิต เพื่อชะลอการนำเข้าตลาด เพื่อแก้ปัญหาด้านการบริโภคอย่างปลอดภัย ประหยัด และ เป็นธรรมอันเป็นกระบวนการให้ชุมชนท้องถิ่นสามารถพึ่งตนเองทางเศรษฐกิจได้ตลอดทั้งการผลิตและการจัดจำหน่าย ผลผลิตทางหัตถกรรม เช่น การรวมกลุ่มของกลุ่มโรงงานยางพารา กลุ่มโรงสี กลุ่มหัตถกรรม เป็นต้น
3. สาขาการแพทย์ไทย หมายถึง ความสามารถในการจัดการป้องกันและรักษาสุขภาพของคนในชุมชน โดย เน้นให้ชุมชนสามารถพึ่งพาตนเองทางด้านสุขภาพและอนามัยได้
4. สาขาการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความสามารถเกี่ยวกับการจัดการทรัพยากร ธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ทั้งอนุรักษ์ การพัฒนา และใช้ประโยชน์จากคุณค่าของทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม อย่างสมดุลและยั่งยืน
5. สาขากองทุนและธุรกิจชุมชน หมายถึง ความสามารถในด้านบริหารจัดการด้านการสะสมและบริการกองทุน และธุรกิจในชุมชน ทั้งที่เป็นเงินตราและโภคทรัพย์เพื่อเสริมชีวิตความเป็นอยู่ของสมาชิกในชุมชน
6. สาขาสวัสดิการ หมายถึง ความสามารถในการจัดสวัสดิการในการประกันคุณภาพชีวิตของคนให้เกิดความ มั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และ วัฒนธรรม
7. สาขาศิลปกรรม หมายถึง ความสามารถในการผลิตผลงานทางด้านศิลปะสาขาต่างๆ เช่น จิตรกรรม ประติมากรรม วรรณกรรม ทศนศิลป์ คีตศิลป์ เป็นต้น
8. สาขาจัดการ หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการดำเนินงานด้านต่างๆ ทั้งขององค์กรชุมชน องค์กรทางสังคมอื่นๆ ในสังคมไทย เช่น การจัดการองค์กรของกลุ่มแม่บ้านระบบผู้เฒ่าผู้แก่ในชุมชน เป็นต้น กรณีของ การจัดการศึกษาเรียนรู้ นับได้ว่าเป็นภูมิปัญญาสาขาการจัดการที่มีความสำคัญ เพราะการจัดการศึกษาเรียนรู้ดี หมายถึง กระบวนการเรียนรู้ พัฒนาและถ่ายทอดความรู้ภูมิปัญญาไทยที่มีประสิทธิภาพ

9. สาขาภาษาและวรรณกรรม หมายถึง ความสามารถผลิตผลงานเกี่ยวกับด้านภาษา ทั้ง ภาษาถิ่น ภาษา โบราณภาษาไทย และการใช้ภาษา ตลอดทั้งด้านวรรณกรรมทุกประเภท

10. สาขาศาสนาและประเพณีหมายถึง ความสามารถประยุกต์และปรับใช้หลักธรรมคำสอนทางศาสนา เชื่อ และประเพณีดั้งเดิมที่มีคุณค่าให้เหมาะสมต่อการประพฤติปฏิบัติให้บังเกิดผลดีต่อบุคคลและสิ่งแวดล้อม เช่น การ ถวายทอดหลักศาสนา การบวชป่า การประยุกต์ ประเพณี บุญประเพณีข้าว เป็นต้น

ฐานข้อมูลเกี่ยวกับศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรม ประเพณี
และภูมิปัญญาท้องถิ่น ตำบลปะลุกาสาเมาะ
อำเภอบาเจาะ จังหวัดนราธิวาส

ข้อมูลเกี่ยวกับศาสนสถาน

ที่	ชื่อมัสยิด/วัด	หมู่ที่	ชื่ออิหม่าม/เจ้าอาวาส
1	อัลฮิยาตุลอิสลามียะห์	2	นายรอนิง ซอและ
2	อิสลาฮุดดิน	3	นายถ้วนอาชี รายอคาลี
3	ดาร์ลนาอีม	4	นายวาแม็ง อุเซ็ง
4	นุรุลฮูดา บาโง	5	นายไชนุดิง การ์รี
5	อัลอินซอฟียะห์	6	นายฮาแว ดะอาเซ็ง
6	ดาร์ลมุตตาคีน	7	นายมะเซ็ง แมซา
7	นุรุลอิสลาม	8	นายมะ เลาะปากา
8	อัสดร์บียะห์	9	นายกอเดร์ ดงมุซอ
9	ชะมูแว	10	นายสุลกีฟลี ยูโซ๊ะ
10	ชีอาร์ุดดีน	11	นายอาหะมะ เจ๊ะนา
11	นุรฮานุดิน	11	นายรอมมา มุซอ
12	วัดเชิงเขา	4	พระครูปลัดนิวัฒน์ อภิณฺจโน

ข้อมูลเกี่ยวกับวัฒนธรรม/ประเพณี

ที่	ประเพณี/วัฒนธรรม	ประวัติความเป็นมา/ความสำคัญ	ช่วงเวลา	สถานที่ปฏิบัติ
1	ประเพณีกวนอาซูรอ	ประเพณีกวนอาซูรอ หรือที่รู้จักกันในชื่อ ขนมาซูรอ เป็นประเพณีท้องถิ่นที่สำคัญของชาวไทยมุสลิมใน จังหวัดชายแดนภาคใต้ของประเทศไทย เช่น ยะลา ปัตตานี และนราธิวาส ซึ่งจัดขึ้นในวันที่ 10 ของเดือน มุฮัรรัม ตามปฏิทินอิสลาม เพื่อรำลึกถึงเหตุการณ์ สำคัญทางศาสนาและส่งเสริมความสามัคคีในชุมชน ประเพณีกวนอาซูรอมีต้นกำเนิดจากเหตุการณ์ใน สมัยนบีนุฮ (โนอาห์) เมื่อเกิดน้ำท่วมใหญ่ที่ทำให้ ทรัพย์สินและพืชผลของประชาชนเสียหายอย่างหนัก นบีนุฮจึงประกาศให้ผู้ที่มีอาหารเหลือพอ นำมารวมกัน และกวนเป็นอาหารหนึ่งเดียว เพื่อแบ่งปันให้ทุกคนได้ รับประทานอย่างทั่วถึง	จัดขึ้นในวันที่ 10 ของเดือนมุฮัรรัม ตามปฏิทินอิสลาม	- ศาสนสถานใน พื้นที่ - ชุมชน
2	ประเพณีมาลิด	“เมาลิด” (مولد) หรือ “เมาลิดุน นาบิ” (مولد النبي) หมายถึง การเฉลิมฉลองเนื่องในวันคล้ายวันประสูติ ของท่านศาสดามุฮัมมัด (ซ.ล.) งานนี้เริ่มมีขึ้น ประมาณศตวรรษที่ 12 ในเมือง Irbil (อิรบิล) แคว้น เคอร์ดิสถาน ปัจจุบันอยู่ในอิรัก โดยกษัตริย์ มุซาฟฟร์ อุดดีน กอกบุรี เป็นผู้จัดขึ้นอย่างยิ่งใหญ่ จุดประสงค์ เดิมเพื่อ รำลึกถึงคุณงามความดีของท่านนบีมุฮัมมัด (ซ.ล.) และเป็นโอกาสให้มุสลิมได้ร่วมตัวกัน ฟังการ บรรยายศาสนาและสรรเสริญท่านนบีมุฮัมมัดมาประเพณีนี้ แพร่หลายไปยังหลายประเทศมุสลิม รวมถึง เอเชีย ตะวันออกเฉียงใต้ (มาเลเซีย อินโดนีเซีย ไทย) โดยมี รูปแบบการจัดงานที่ปรับเข้ากับวัฒนธรรมท้องถิ่น	วันที่ 12 เดือนรอบี อุลเอาวัล (ربيع الأول) ตาม ปฏิทิน ฮิจเราะห์ (ปฏิทิน จันทรคติอิสลาม)	- ศาสนสถานใน พื้นที่ - ชุมชน

ที่	ประเพณี/วัฒนธรรม	ประวัติความเป็นมา/ความสำคัญ	ช่วงเวลา	สถานที่ปฏิบัติ
3	การคอตัมอัลกุรอานและการเรียนกีรออาตี	เยาวชนและประชาชน เรียนรู้การอ่านอัลกุรอานได้ถูกต้องตามหลักการ (ตัจวีด) เป็นการ ปลุกฝังความรู้และศรัทธาในศาสนาอิสลามตั้งแต่วัยเยาว์สร้างความสามัคคีในชุมชนมุสลิมเป็นเวทีที่ทุกคนรอบคร้วมาร่วมตัวกัน ทั้งผู้เรียน ครอบครัว คณะครู และผู้นำศาสนากระชับความสัมพันธ์ ระหว่างศูนย์กีรออาตีแต่ละหมู่บ้าน และสร้างเครือข่ายความร่วมมือ พิธี “คอตัมอัลกุรอาน” (จบการเรียนอัลกุรอาน) เป็น การให้เกียรติและยกย่องผู้เรียนที่เรียนจบอัลกุรอานเป็นแรงบันดาลใจให้เยาวชนรุ่นต่อไป อยากรู้และปฏิบัติตามสนับสนุนบทบาทของศูนย์กีรออาตีในชุมชน โครงการนี้ เสริมศักยภาพศูนย์กีรออาตีให้เป็น ศูนย์กลางการศึกษาอิสลาม ในตำบลส่งเสริมให้แต่ละหมู่บ้าน พัฒนาศูนย์กีรออาตีของตนเองอย่างต่อเนื่อง	เรียนหลังเลิกเรียนทุกวัน	- ศาสนสถานในพื้นที่ - ชุมชน
4	รอมฎอน	“รอมฎอน” มีจุดเริ่มต้นมาจากความต้องการของชุมชนมุสลิมในการ สร้างความสามัคคีและการมีส่วนร่วมในเดือนรอมฎอน ซึ่งเป็นเดือนศักดิ์สิทธิ์สูงสุดของศาสนาอิสลามเดิมทีในชุมชนมุสลิมจะมี การละศีลอดร่วมกัน (อิฟตาร์) และ กิจกรรมศาสนา เช่น การอ่าน ส่งเสริมการปฏิบัติศาสนกิจในเดือนรอมฎอนช่วยลดความขัดแย้ง สร้างความเข้าใจ และความร่วมมือภายในชุมชนช่วยเหลือผู้ยากไร้และผู้ด้อยโอกาสมีกิจกรรม การแจกจ่ายอาหาร ของใช้ และเงินช่วยเหลือผู้ยากไร้ เพื่อให้ทุกคนได้ร่วมเฉลิมฉลองเดือนรอมฎอนอย่างมีความสุขสร้าง จิตสำนึกแห่งการให้ (ชะกาต/ซอดาเกาะห์) ตามหลักศาสนาอิสลามมีการจัดกิจกรรมอ่านอัลกุรอาน การแข่งขันศาสนา การฟังบรรยายธรรม ช่วยเพิ่มพูนความรู้ความเข้าใจทางศาสนา	เดือนที่ 9 ของปฏิทินฮิจเราะห์ (ปฏิทินจันทรคติอิสลาม)	- ศาสนสถานในพื้นที่ - ชุมชน

ที่	ประเพณี/วัฒนธรรม	ประวัติความเป็นมา/ความสำคัญ	ช่วงเวลา	สถานที่ปฏิบัติ
5	กิจกรรมตาดิกาสัมพันธ์	สร้างความสามัคคีและความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนตาดิกาในชุมชนเป็นเวทีให้ นักเรียน ครู และผู้บริหารโรงเรียนตาดิกา ในแต่ละหมู่บ้านหรือพื้นที่ มาพบปะ แลกเปลี่ยน เรียนรู้ และทำกิจกรรมร่วมกัน มีกิจกรรม เช่น การแข่งขันทักษะทางศาสนา การอ่านอัลกุรอาน การบรรยายธรรมะ การตอบปัญหาศาสนา สร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างครูและผู้บริหารตาดิกา ช่วยให้เด็กและเยาวชน เห็นคุณค่าและความสำคัญของการศึกษาอิสลามในตาดิกานอกจากวิชาการแล้ว โครงการยังมีกิจกรรมนันทนาการ กีฬา หรือ การละเล่น เพื่อ เสริมสร้างมิตรภาพ ความสนุกสนาน และความสุขให้กับผู้เข้าร่วมทุกเพศทุกวัย	เมษายน-พฤษภาคม	- โรงเรียนตาดิกา - ตาดิกาสัมพันธ์ระดับอำเภอ - ตาดิกาสัมพันธ์ระดับจังหวัด
6	การแข่งขันประชันเสียงนกเขาชวา	เป็นเวทีที่ผู้เลี้ยงนกจากหลายจังหวัดและประเทศเพื่อนบ้าน เช่น มาเลเซีย ได้มาพบปะ แลกเปลี่ยนความรู้ และประสบการณ์ช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและความสามัคคีในกลุ่มผู้เลี้ยงนกเขาชวาเสียงอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่นการเลี้ยงและแข่งขันนกเขาชวาเสียงเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมและวิถีชีวิตของชุมชนมุสลิมในภาคใต้การจัดการแข่งขันช่วยสืบสานและอนุรักษ์ภูมิปัญญาท้องถิ่นให้คงอยู่ต่อไป	มิถุนายน	- ชุมชน - อำเภอ - จังหวัด
7	การอ่านคุตบะห์	คุตบะห์ (خطبة) หมายถึงการเทศนา หรือบรรยายธรรม ที่มักเกิดขึ้นใน วันศุกร์ (ในการละหมาดญุมอะฮ์) หรือในโอกาสพิเศษ เช่น วันอีดิลฟิตรี วันอีดิลอัฐฮาความสำคัญของการอ่านคุตบะห์เป็นเงื่อนไขของการละหมาดวันศุกร์ที่ถูกต้อง - การละหมาดวันศุกร์จะไม่สมบูรณ์ถ้าไม่มีการอ่านคุตบะห์ก่อนเป็นการให้ความรู้และตักเตือนสังคม - อิหม่ามหรือผู้บรรยายจะใช้โอกาสนี้แนะนำหลักธรรม คำสอน ศีลธรรม และสิ่งที่เกิดขึ้นในสังคมย้าเตือนถึงหน้าที่และความรับผิดชอบในฐานะมุสลิม - เช่น การรักษา สัจจะ ความยุติธรรม การทำความดีเป็นสุนนะห์จากท่านนบีมุฮัมมัด - ท่านนบีเคยอ่านคุตบะห์ทุกครั้งในการละหมาดญุมอะฮ์ และเป็นแบบอย่างที่มุสลิมสืบต่อการอ่านคุตบะห์จึงไม่ใช่เพียงแค่คำพูด แต่เป็นการทำให้บทเรียนและคำเตือนของศาสนาเป็นที่รับรู้ต่อสาธารณะในทุกสัปดาห์	ทุกวันศุกร์ ก่อนละหมาดวันศุกร์	- ศาสนสถานในพื้นที่

ที่	ประเพณี/วัฒนธรรม	ประวัติความเป็นมา/ความสำคัญ	ช่วงเวลา	สถานที่ปฏิบัติ
8	บรรยายธรรม	การบรรยายธรรมอิสลาม (หรือที่เรียกว่า “ตะอ์วะห์”) หมายถึง การสื่อสารคำสอนอิสลามต่อผู้อื่น ไม่ว่าจะกับมุสลิมหรือผู้ที่ยังไม่ใช่มุสลิม ความสำคัญ: เผยแพร่ความรู้ศาสนา - ช่วยให้คนรู้จักอัลลอฮ์ เข้าใจหลักศรัทธา และบทบัญญัติป้องกันความเข้าใจผิด - ลดความคลาดเคลื่อนหรือความเข้าใจผิดเกี่ยวกับศาสนา สร้างสังคมที่มีคุณธรรม - การบรรยายธรรมช่วยกระตุ้นการทำความดี ละเว้นความชั่ว ป็นภารกิจสำคัญของมุสลิมทุกคน - ตามโองการในอัลกุรอาน เช่น “และจงให้มีขึ้นจากพวกเจ้า ซึ่งประชาชาติหนึ่ง ที่ จะเชิญชวนไปสู่ความดี...”	สามารถจัดได้ตลอดปี	- ศาสนสถานใน 8-พื้นที่ - ชุมชน - โรงเรียน
9	วันฮารีรายอ/วันอีด	วันรายอ” ในบริบทของมุสลิมในภาคใต้ของไทย (เช่น นราธิวาส ปัตตานี ยะลา) หมายถึง วันเฉลิมฉลองตามศาสนาอิสลาม 2 วันสำคัญ คือ:วันอีดิลฟิตรี (รายอปูโซะ) - วันฉลองหลังจากถือศีลอดเดือนรอมฎอนครบ 1 เดือน วันอีดิลอัฎฮา (รายอฮัจญ์) - วันเฉลิมฉลองการเสียสละ (กุรบาน) ตรงกับวันที่ 10 เดือนซุลฮิจญะฮ์	วันอีดิลฟิตรี - เดือนรอมฎอนครบ 1 เดือน วันอีดิลอัฎฮา-ตรงกับวันที่ 10 เดือนซุลฮิจญะฮ์	- ศาสนสถานในพื้นที่ - ชุมชน
10	ประเพณีลอยกระทง	ลอยกระทง เป็นประเพณีที่สำคัญได้สืบทอดกันมาตั้งแต่โบราณ โดยมีความเชื่อ หลายประการ เช่น แสดงความสำคัญถึง บุญคุณของแม่น้ำ ที่เราได้อาศัยน้ำกินน้ำ ใช้น้ำ การขอขมาต่อพระแม่คงคาที่ได้ทิ้งสิ่งปฏิกูลต่างๆ ลงไปในน้ำ การสะเดาะเคราะห์ และสิ่งไม่ดีต่างๆ ให้ลอยตาม แม่น้ำไปกับกระทง และยังเป็น การ ส่งเสริมการท่องเที่ยวอีกด้วย	วันเพ็ญ (ขึ้น 15 ค่ำ) เดือน 12	-ศาสนาสถานในพื้นที่ตำบล
11	รดน้ำดำหัวผู้สูงอายุ เนื่องในวันสงกรานต์/วันสงกรานต์	ประเพณี สงกรานต์ ถือเป็นประเพณีวันขึ้นปีใหม่ไทย ที่ถือ ปฏิบัติสืบเนื่องกัน มาแต่โบราณ เป็นวัฒนธรรมประจำชาติที่งดงามและฝังลึกเข้าไปในชีวิต ของคนไทยมานาน มีการ ทำบุญตักบาตร สรงน้ำพระ รดน้ำขอพรผู้สูงอายุให้อยู่เย็น เป็นสุข และกิจกรรมต่างๆ มากมาย	เมษายน	-ศาสนาสถานในพื้นที่ตำบล -ชุมชน

ที่	ประเพณี/วัฒนธรรม	ประวัติความเป็นมา/ความสำคัญ	ช่วงเวลา	สถานที่ปฏิบัติ
12	ประเพณีแห่เทียน เข้าพรรษา	ประเพณีแห่เทียน หมายถึง การถวายเทียน พรรษาแก่พระสงฆ์ในช่วงเข้าพรรษา โดยจัด ขบวนแห่เทียนพรรษาอย่างยิ่งใหญ่และ สวยงาม ก่อนจะนำไปถวายวัด เพื่อให้ พระสงฆ์ได้ใช้จุดส่องสว่างในการศึกษาเล่า เรียนพระธรรม คำว่า “เทียนพรรษา” หมายถึงเทียนที่ถวายใน วันเข้าพรรษา (วัน แรม 1 ค่ำ เดือน 8) ซึ่งเป็นช่วงที่พระสงฆ์จะ จำพรรษาอยู่ในวัดตลอด 3 เดือนฤดูฝน	เข้าพรรษา (วัน แรม 1 ค่ำ เดือน 8)	-ศาสนสถานใน พื้นที่ตำบล -ชุมชน
13	ประเพณีทำบุญเดือนสิบ	บุญเดือนสิบ (หรือ ประเพณีสารทเดือนสิบ) เป็น งานบุญสำคัญของชาวน้ำ เพื่อ ทำบุญ อุทิศส่วนกุศลให้แก่บรรพบุรุษและญาติที่ ล่วงลับไปแล้ว ตรงกับ วันแรม 1 ค่ำ ถึง 15 ค่ำ เดือน 10ประมาณกันยายน) วันสำคัญ ที่สุดคือ วันแรม 15 ค่ำ เดือน 10 เรียกว่า “วันส่งเปรต”ตามความเชื่อ คนที่ตายไป แล้ว ยังไม่ได้ไปสู่สุคติ (ยังเป็นเปรต) จะ ได้รับอนุญาตจากยมบาลให้ กลับมารับบุญ จากลูกหลานในโลกมนุษย์ในช่วงนี้	ตรงกับ วันแรม 1 ค่ำ ถึง 15 ค่ำ เดือน 10 ประมาณ กันยายน)	
14	การเข้าสุนัต	การเข้าสุนัต” คือ การขลิบหนังหุ้มปลาย อวัยวะเพศชายตามแบบอย่างท่านนบี เพื่อ ความสะอาด สุขอนามัย และเป็น ประเพณีสำคัญในมุสลิมชาย แม้จะไม่ใช่ว่า ข้อบังคับทางศาสนา แต่เป็นสิ่งที่ ควร ปฏิบัติตามหลักศาสนาและวัฒนธรรม อิสลาม	เมษายน	- บ้าน - โรงพยาบาล

ภูมิปัญญาท้องถิ่นและปราชญ์ชาวบ้าน

ที่	ชื่อ-สกุล	ภูมิปัญญาด้าน	ชื่อของภูมิปัญญา	ที่อยู่
1	นายพิน งามเมือง	ศิลปกรรม	สานย่านลิเภา	47 หมู่ที่ 4 ตำบลปะลุกาสา เมาะ อำเภอบาเจาะ จังหวัด นราธิวาส
2	นายไชดี กาแมแล	เกษตรกรรม	ไร้ผสมผสาน	140/1 หมู่ที่ 1 ตำบลปะลุกาสา เมาะ อำเภอบาเจาะ จังหวัด นราธิวาส
3	นายสุกรี เอ็งเลาะแม	ศิลปกรรม	ช่างไม้เฟอนิเจอร์	128/1 หมู่ที่ 8 ตำบลปะลุกาสา เมาะ อำเภอบาเจาะ จังหวัด นราธิวาส
4	นายอิสมาแอล เมาะซู	การแพทย์ไทย	นวดแผนโบราณ	20/6 หมู่ที่ 2 ตำบลปะลุกาสา เมาะ อำเภอบาเจาะ จังหวัด นราธิวาส
5	นางลีเยาะ สาแล	หัตถกรรม	การสานปลาตะเพียน	139 หมู่ที่ 7 ตำบลปะลุกาสา เมาะ อำเภอบาเจาะ จังหวัด นราธิวาส
6	นางบุญเอื้อ จันทรคง	หัตถกรรม	การทอผ้า	45 หมู่ที่ 4 ตำบลปะลุกาสา เมาะ อำเภอบาเจาะ จังหวัด นราธิวาส
7	นางนุชนารถ ละองศรี	วรรณกรรม	โนราแขก	13/2 หมู่ที่ 4 ตำบลปะลุกาสา เมาะ อำเภอบาเจาะ จังหวัด นราธิวาส

